

Doğan Cüceloğlu

Yeniden
İnsan İnsana

27. Basım

Remzi Kitabevi

Yeniden İnsan İnsana'yı
Sevme ve saymayı
en yalın biçimiyle yaşayan
ve öğreten annem
Zehra Cüceloğlu'nun
aziz hatırasına sunuyorum.

YENİDEN İNSAN İNSANA / Doğan Cüceloğlu

Kapak: Ömer Erduran

ISBN 975-14-0296-4

BİRİNCİ BASIM: Kasım, 1991

YİRMİ YEDİNCİ BASIM: Ocak, 2002

Remzi Kitabevi A.Ş., Selvili Mescit Sok. 3, Cağaloğlu 34440, İstanbul.

Tel (212) 513 9424-25, 513 9474-75, Faks (212) 522 9055

WEB: <http://www.remzi.com.tr> E-POSTA: post@remzi.com.tr

Remzi Kitabevi A.Ş. tesislerinde basılmıştır.

SUNUŞ

Gözden geçirilerek genişletilmiş bu baskı iki kısımdan oluşuyor. Birinci kısımda insan ilişkilerinin temelini oluşturan iletişim süreçleri, bizim topluma özgü gözlemlerle ayrıntılı olarak sunuluyor. İkinci kısımda, iletişim ilişkilerinin temelinde yatan kültürel varsayımlar çerçevesinde, toplumumuzda yer alan bazı iletişim olayları inceleniyor.

İnsan İnsana daha önceki baskılarında büyük ilgi görmüş ve toplumun değişik kesimlerinden olumlu eleştiriler almıştır. Kitabın daha önceki baskısında ele alınan bireysel ilişkilerin ötesinde, toplum ve kültür sorununa da değinildiği için, şimdiki genişletilmiş yeni baskısının daha da ilgi çekeceğini umuyorum.

Değerli karikatürist Erdoğan Bozok'un çizgileri, iletişim gücünü arttırmakta ve kitaba dilin ötesinde ayrı bir anlatım zenginliği getirmektedir. Aziz Nesin, bazı hikâyelerini almama izin vererek, benim anlatım gücümün ötesindeki renkli insan manzaralarını ve onların bize özgü ilişkilerini, kitapta yansıtmama olanak sağladı. Her iki sanatçıya da destekleri için teşekkür ediyorum. Değişik gazete ve dergilerde çıkan yazılarının bazılarını konu aldığım Çetin Altan, Refik Erduran, Hasan Pulur gibi yazarların katkılarının önemini de, ayrıca belirtmek isterim.

Kitabın yazımı süresince, değişik aşamalarda müsveddeleri okuyan Can Bruce, Ayşe Cüceloğlu, Nuri Çakır, Tanju Çataltepe, Tayfun Çataltepe, Sinan Çilesiz, Ahmet Dervişoğlu, Yonca Dervişoğlu, İffet Dorken, Üstün Dökmen, Jülide Even, Mehmet Metin, Yücel Perinçek, Necla Sarıkaya, Berkay Şavkay ve Abdurrahman Tanrıoğen'e; konuların konumu ve kitabın uslubuyla ilgili önemli redaksiyonlar yapan Remzi Kitabevi sahibi ve yöneticisi Erol Erduran'a teşekkür ederim. Her bir eleştirmen, hem içerik, hem de yazım yönünden önemli katkılarda bulundu.

İÇİNDEKİLER

I. Kısım:

YAŞAMI ZENGİNLEŞTİREN YA DA FAKİRLEŞTİREN SİHİRLİ OLAY: BİREYLER ARASI İLETİŞİM SÜRECİ

(9-234)

1. Bir Şiir ve Düşündürdükleri 11
2. İletişim Düzeyleri 19
3. Kelimelerin Ötesinde: Sözsüz İletişim 33
4. İletişim ve Algılama 67
5. İletişim Benimle Başlar: Kendini Tanıma 93
6. Aramızda Büyük Engel: Savunucu İletişim 133
7. İşitmek ve Dinlemek 167
8. Sürtüşme ve Çatışmalar 195
9. İletişim ve Toplum 219

II. Kısım:

DEĞİŞEN TÜRK TOPLUMU İÇİNDE İLETİŞİM

(235-267)

10. İletişim Manzaraları 237
11. Kültür ve İletişim 241
12. İçimizde Çatışan İki Farklı Dünya 253

BİRİNCİ KISIM

YAŞAMI
ZENGİNLEŞTİREN
YA DA
FAKİRLEŞTİREN
SİHİRLİ OLAY:
BİREYLER ARASI
İLETİŞİM SÜRECİ

Birinci Kısımda, bireyler arasındaki iletişim süreci incelenecek. Bireyler arasındaki iletişim süreci, insan olarak bizi sosyal varlık yapan, yaşamı zenginleştiren ya da fakirleştiren önemli bir olaydır.

Bireyler arasındaki iletişim, belirli bir toplumsal ve kültürel ortamda yer alır. Bu nedenle, sık sık toplumumuzdan örnekler vermeye çalıştık; ayrıca, kitapta yer alan Erdoğan Bozok'un çizgileri ve Aziz Nesin'in öyküleri de, insanımızın psikolojik ve kültürel renklerini göz önüne seriyor.

Bir Şiir ve Düşündürdükleri

«Yola çıkınca her sabah,
 Bulutlara selam ver.
 Taşlara, kuşlara,
 Atlara, otlara,
 İnsanlara selam ver.
 Ne görürsen selam ver.
 Sonra çıkarıp cebinden aynanı
 Bir selam da kendine ver.
 Hatırın kalmasın el gün yanında
 Bu dünyada sen de varsın!
 Üleştir dostluğunu varlığa,
 Bir kısmı seni de sarsın.»

Üstün Dökmen

Güleç yüzlü, sakın bir öğrenciydi Üstün Dökmen. Hacettepe Üniversitesi Psikoloji Bölümü öğretim üyeleri ve öğrencileri tarafından sevilen bu genç, bir gün öğretmekte olduğum "Kişiler Arası İletişim Psikolojisi" dersinden sonra bana yaklaşmış ve her zamanki sıklılgan tavrıyla, "Hocam bir şiir yazdım, çok zamanınızı almazsa sizin okumanızı istiyorum," diyerek yukarıdaki şiirini bana vermişti.

Her genç belirli devrelerde âşık olmuş, şiir yazmak hevesine kapılmış ve kendini dinleyecek anlayışlı birini aramıştır. Böyle bir şair olma heveslisiyle karşı karşıya olduğumu düşündüm. İçimden, "Üstün, içini dökecek başka adam bulamadın mı?" duygusunu geçirirken, onu incitmemeye özen göstererek, "Evde okuyayım, daha sonra konuşuruz," dedim.

Şiir ilk okuyuşta beni kucakladı; yaşamla olan bağımın güçlendiğini, kendimle olan ilişkimin arttığını hissettim; sevgi dünyamın ka-

pıları açıldı. Güleç yüzünün ve sıkılganlığının arkasında, Üstün Dökmen'in gönül zenginliğini görebildim. O aylarda, *İnsan İnsana* kafamda son şeklini alıyordu. Kitabıma, sevgi kapılarını açan bu şiirle başlamaya karar verdim.

İnsan İnsana'nın ilk basımından 10 yıl sonra Üstün'le konuştuğumda öğrendim ki, bu şiir, kitabın basımından sonra defalarca Türk radyo ve televizyonunda okunmuş. Üstün, benimki gibi, okuyucunun da gönül kapısını açmış; Türkiye'nin sevgi okyanusuna kendi katkısını yapmış.

Neden Bu Şiir?

Evet, ilginç bir sorudur bu: Bu şiir neden bu kadar sevildi? Sorunun cevabını şiirin iki özelliğinde buluyorum: (1) İnsanın kendine değer vermesi ve sevecenlikle, hoşgörüsüyle kendini kabullenmesi. (2) Yalıtılmış, kopuk, kaybolmuş insanı değil; kendiyile, toplumuyla, doğayla ve evrenle ilişki kurmuş bir insanı dile getirmesi. İlişki içinde olan insan yalnız değildir; gönlü coşkun, yaşamı anlamlı, umutlu bir kişidir.

İletişim gereği

İçeriği ne olursa olsun, bir sorunu çözmek için insanların düşünce alışverişinde bulunmaları, bir başka deyişle, iletişim kurmaları gerekir. Uygarca konuşma ve tartışma becerisinin geliştirilmemiş olduğu toplumda, bir sorunu çözmek amacıyla başlatılan etkileşim, kısa sürede sürtüşme ve çatışmaya dönüşür. Böylece, varolanı çözmek şöyle dursun, soruna yenileri eklenir; dünyanın birçok ülkesinde görülen kanlı çatışmaların kökeninde, bilinçsiz koşullar altında yaratılan sosyal ortamdaki iletişim düzensizliği yatar.

Toplumsal sorunların demokratik çözümü için karşılıklı, iki yönlü iletişim gereklidir. Böyle bir iletişim gerçekleştirilmediği sürece, sorunların çözümüne ulaşılamaz. Gücü o anda elinde bulunduran otorite emir vererek, toplumsal soruna bir çözüm getireceğine inanabilir. Ancak iletişim kurmadan ortaya atılan ve zorla kabul ettirilen bu tür "çözüm" biçimlerinin ömrü, emri veren iktidarın ömrü kadar olur; iktidar değişince, yeni otorite eski emri ortadan kaldırır ve çoğu kere, öncekine taban tabana zıt, yeni emirler verir. Zamanla sürtüşmeler çoğalır, bu tür keyfi emirler daha derin toplumsal buhranlara

yol açar. Türk eğitim, ekonomi ve yönetim tarihi, bu tür keyfi "emir" örnekleriyle doludur.

Niçin uygarca iletişim kuramıyoruz? Demokratik yaşamı gerçekleştirmiş demokratik toplumların insanlarından daha mı az yetenekliyiz? Elbetteki hayır! Kitabın tümünde, insan ilişkilerinin toplumsal ve bireysel yönlerini inceleyerek, bu soruya bir cevap arayacağız.

Din öğesinin ağır bastığı geleneksel otoriter kültür, demokratik bir toplumun temelinde yatan iletişim becerilerini içermez. Demokratik yaşam, yeni iletişim becerilerini öğrenmeyi zorunlu kılar. İletişim becerileri boşlukta oluşmaz; yeni bir dünya ve yaşam anlayışı içinde doğar ve gelişir.

Cumhuriyet hükümetlerinin eğitim seferberliğine girmesi ve insan potansiyelini değerlendirmek istemesinin temelinde, özgürlükçü demokratik bir toplum yaratma amacı yatar. Kişiler arası ilişkilerde daha az sürtüşmesi olan, kavgaya dönüştürmeden sorunlarını çözebilen, acı yerine mutluluğun, kin ve nefret yerine destek ve hoşgörünün yeğlendiği Türk toplumu, kendini değerli bulan, sevgi ve anlayışla çevresindekilerle iletişim kuran insanlarla kurulabilir.

İNSAN İLİŞKİLERİ NİÇİN ÖNEMLİ?

Demokratik çağdaş toplum olabilmek için yeni iletişim becerileri kazanılması gerektiği belirtildi. Şimdi, şöyle bir soru aklınıza gelebilir: İletişim sadece toplumsal amaçları gerçekleştirmek için mi gereklidir? Hayır! İletişim, aslında hem kişisel, hem de toplumsal bir süreçtir. Bir başka deyişle, iletişim, iki kişiyi ilişki içine sokan psikososyal bir süreçtir. Toplumsal sonuçların altında bireysel davranışlar yatar; sosyal gerçek, bireyin kişisel yaşamından geçerek biçimlenir.

İnsan, ilişkileri içinde sürekli yeniden tanımlanan bir varlıktır; diğer insanlarla hiç ilişkisi olmayan bir insan düşünülemez. Başka bir deyişle, demokratik toplum yaratabilmek için, önce bireylerin kendi günlük yaşamlarında, diğer kişilerin görüşlerine saygılı ve hoşgörülü olmayı öğrenmeleri gerekir. Bu amaçla geliştirilmiş yeni iletişim becerileri, hem bireyin, hem de toplumun yaşamına zenginlik ve saygınlık getirir.

Bir insanın ilişkilerinin niteliği, o insanın yaşamının kalitesini belirler. İlişki sorunları, gerçekte iletişim yani düşünce alışverişi sorun-

larıdır ve yaşamın değişik yönlerinde kendini gösterir. Aile yaşamında anne-babanızla aranızda bu tür sorunlar yer alabilir: Fikirlerinizi dinlemiyor, düşüncelerinizi sürekli olarak bir kenara itiyor olabilirler. Ne zaman konuşmaya kalksanız, kendinizi bir tartışma içinde buluyor olabilirsiniz.

Anne ya da baba sizseniz, çocuklarınızla aranızda bu tür sürtüşmeleri siz de gözlemlemekte olabilirsiniz. Bu tür iletişim sorunları, eşiniz, nişanlız ya da arkadaşlarınız arasında da söz konusu olabilir; arkadaşlık, meslek seçimi, para harcama gibi konularda farklı görüşlere sahip olduğunuz için, çevrenizdekilerle sürekli sürtüşme içinde olabilirsiniz.

Kişilerle ilişki kurma yönteminizden hoşnut olmayabilirsiniz. Daha yakın arkadaşlık ilişkileri kurmak istediğiniz halde, çevrenizdekilerin size ilgisiz kaldığını, konuştuğunuz zaman sizi pek dinlemediklerini, hatta konuşmanızı çoğu kez sıkıcı bulduklarını biliyor ve bu durumu değiştirmek istiyor olabilirsiniz.

Bazı kimseler fazla konuştukları, karşılındakilere konuşma fırsatı vermedikleri için bir iletişim sorunları olduğunu düşünürlerken, diğerleri, sürekli sözleri kesildiği halde hiç seslerini çıkaramadıklarından şikayetçidirler. Kimileri, en son söylenecek sözü ilk başta söylediklerinden başlarının sık sık derde girdiğini düşünürken, başkaları, az ve öz konuşmayı beceremediklerinden, sözü uzatarak karşının ilgisini yitirdiklerinden yakınır.

Burada iletişim sorunlarının bir listesini yapmanın anlamı yok; ancak şu noktayı yeniden vurgulamakta yarar var: *İletişim sorunlarını çözmeden doyumlu bir yaşam sürdürmek olanaksızdır.* Yeni kişilerle tanışmaktan utanan, tanıştığı kimselerle anlamlı ilişkiler geliştirmesini beceremeyen kimse, bu yüzden yalnızlık içinde olduğunu bilebilir; ne var ki, daha anlamlı derin ilişkiler geliştirmek için ne yapması gerektiğini bilmeyebilir. Bu kişinin, sağlıklı bir kişiliğin yanı sıra iletişim becerileri de geliştirmesi gerekir.

İnsanların çoğu, doyumlu bir yaşam gerçekleştirme çabası içindedir: Uzun yıllar okula gitme, meslekte yükselmeye çabalama, aileyi en rahat düzeyde yaşatmak ve çocukları en iyi biçimde yetiştirmek için uğraşma, anlamlı ve doyumlu bir yaşamı gerçekleştirebilmek içindir. Doyumlu yaşamı gerçekleştirme yönünde en önemli araç ise, iletişimdir.

İletişim sorunlarının çözümü, iyi niyete ve bu sorunların altında yatan psikososyal süreçlerin bilinmesine bağlıdır. İletişim konusunda bilinçlenme, kişiye önemli etkileşim olanakları sağlar. Bu olanaklardan yararlanarak, doyumlu bir yaşamı gerçekleştirmek, kişinin kendini değerli görmesiyle başlar. Üstün Dökmen'in şiirsel diliyle söylersek, "Bir selam da kendimize vermemiz," gerekir. Bir insan olarak kendimizi anlamlı görebilmemiz ise, "Bu dünyada bizim de var olduğumuzu, dostluğumuzu tüm evrene yönelttiğimizde, bir kısmının bizi de saracağını," bilmemizden geçer. Bir başka deyişle, iç ve dış dünyayla anlamlı ilişkiler içinde olan bir insan olmamız gerekiyor.

Matematiksel dille söylenirse, iletişim konusunda teknik bilgiler ve beceriler gerekli, fakat kendi başına yeterli değildir. İletişim bilgi ve becerilerinin arkasında gönül zenginliği, sevgi, anlayış ve hoşgörü olmalıdır. Bu temel olmadan her türlü iletişim becerisi, yalın ve anlamsız bir egzersizden ileri gidemez. Bilinçsiz bir temel üzerine kurulmuş zenginlik, dinamik gücünden yararlanılmayan bir çağlayana benzer. İnsan iletişimi, hem kafa hem de gönül zenginliği ister: Biri olmadan diğersinin etkinliği yoktur.

Bir ülkenin trafik düzeni, o toplumun insan ilişkilerini yansıtan önemli göstergelerden biridir. Trafik, araç kullanan kişilerin birbirleriyle kurdukları ilişkilerin tümünü ifade eder. Bir ülkedeki trafik düzenine bakarak, insanların birbirlerine nasıl bir tavır içinde olduklarını gözleme olanağı vardır. Günlük yaşamımızın önemli bir parçası olan trafikteki davranışlara, bu amaçla, kısa bir göz atalım.

TRAFİK KAZALARI - İLETİŞİM KAZALARI

Her gün karşılaşılan "trafik sorunları" aslında kişiler arasında ortaya çıkan "ilişki sorunları"nın tipik bir örneğidir. Trafik yasası, araç kullanan kişilerin ilişkilerini düzenleyen kuralları kapsar. Taşıt gibi somut bir nesne ile, sürücülük gibi açık seçik gözlemlenebilen bir davranışı içerdiği için, trafikte aksayan yönleri görmek daha kolaydır. İnsan ilişkilerinde aksayan yönleri gözlemleyebilmek trafikte olduğu kadar kolay değildir; daha üst düzeyde bir algılama becerisi gerektirir. Bu nedenle söze, gözlemlemesi kolay olan trafik sorunlarının tartışılmasıyla başlayalım.

Türkiye'nin trafik düzeninin bozukluğundan söz edildiğini işitmeyen kalmamıştır. Trafik kazalarıyla ilgili haberler, çoğu kez, gazetelerin ilk sayfalarında yer alır. Yılın belirli bir haftası "Trafik Haftası" olarak adlandırılarak ister sürücü, isterse yaya olsun, vatandaşın trafik bilgisi artırılmaya çalışılır. Yurt dışında, daha gelişmiş ülkelerde bir süre bulunmuş kimseler, o ülkelerdeki trafik düzeniyle yurdumuzdaki trafik düzenini karşılaştırarak "Bizde niçin onlar gibi düzenli bir trafik yok?" diye yakınır.

Kısacası, Türkiye'nin trafik düzeninin karmakarışık, başıbozuk olduğu söylenir. Avrupa ya da Amerika toplumunun anlayışı içinde değerlendirilirse, trafiğimizin gerçekten büyük bir başıbozukluk içinde olduğu görülür. Ne var ki, Türk toplumunun yaşamını yönlendiren geleneksel kültür anlayışı çerçevesinde bakılırsa, Türk trafiğinde tutarlı bir düzen gözlenir.

Türkiye'deki trafiğin temelinde bulunan ve onu biçimlendiren kurallar, toplum yaşamını yöneten temel anlayıştan kaynaklanır. Bu nedenle, günlük trafik yaşamımızda uygulanan kurallar, Batılı ülkelerin trafik kurallarından doğal olarak farklıdır. *Kitapta yazılı olan trafik yasası* Batılı ülkelerin kurallarına yakın düşer; ama, *sokakta uygulanan trafik yasası* Türk toplumuna özgüdür ve insan ilişkilerini yöneten temel anlayışı yansıtır. Örneğin, "büyük aracın geçiş üstünlüğü (vardır)" kuralı bize özgü, trafik yasasında bulunmayan, oysa uygulamada geçerliği olan bir kuraldır. Yine, "erkek sürücü kadın sürücüden üstündür; kadın sürücü erkek sürücüye yol vermeli ve onun önüne geçmemelidir" kuralı, toplumumuza özgü, trafik yasasında olmayan bir kuraldır.

Trafik yasasında bulunmayan, ama Türkiye'de uygulamada kullanılan yukarıdaki örneklere benzer daha birçok "gizli kural" gösterilebilir: "Duruma göre kırmızı ışıkta durulmayabilir", "Trafik polisi tanıdıksa ceza yazmaz", "Taksi şoförü, özel araç kullananlardan daha ayrıcalıklıdır", "Resmi araçlara ceza yazılmaz" v.b.

Yukarıda da belirtildiği gibi, trafik, araçlı insanların ilişkisi olarak tanımlanabilir. Ne var ki bu ilişki, sınırları ve kullanım biçimleri iyice belirlenmiş yerlerde, yani yollarda yer alır. Bu sınırlandırmaya rağmen, yol üzerinde trafik ilişkileri içinde olan kimselerin davranışlarıyla, yüz yüze konuşan insanların iletişim ilişkileri arasında büyük benzerlikler bulunur.

Bazı kimselerin, konuştukları kişilerin sözlerini sürekli olarak kestiklerini gözlemişsinizdir. Bu kişiler sözlerini kestikleri kimselerden sosyal mevki, prestij ya da yaş yönünden, büyük bir olasılıkla, daha "büyük"türler. Sosyal itibar yönünden "büyük" olan bu kişiler, karşısındaki sanki konuşmuyormuş gibi, istedikleri anda söze başlar. Bu davranış biçimiyle, trafikte büyük araçların kendilerinden daha küçük olan araçların yollarını kesmeleri, sanki küçük araçlar yokmuş gibi davranmaları arasındaki benzerlik ne denli çarpıcı, değil mi?

Bir aracın sürücüsü, yolda kendinden başka araç yokmuş gibi davranırsa, trafik kazası olur. Bir kişi konuşurken, karşısındakini nasıl etkilediğini düşünmeden, kendi bildiği yönde istediğini söylerse, aynı trafikte olduğu gibi, "iletişim kazaları" ortaya çıkar. İnsan ilişkileriyle ilgili bu kazaların sonucunda da "yaralananlar" ve "ölenler" vardır: Küsenler, ayrılanlar ve gücenenler "yaralıları", kendi içine kapanıp yalnızlığa gömülenlerse "ölenleri" oluşturur.

İletişim kazaları, trafik kazalarında olduğu gibi, kazalara yol açan nedenler bilindiği derecede azaltılabilir. İletişim konusunda bilgi edinen birey hem kendini, hem de çevresindekileri daha iyi değerlendirir ve anlar. Kendi davranışlarını değerlendirebilen kimse, kurmuş olduğu ilişkilerin temelinde yatan psikolojik süreçleri anlar ve farkına varmadan ortaya çıkan "iletişim kazaları" nı önleyebilme olanağına kavuşur.

SÖZÜN KISASI

Bir kişinin kendinden hoşlanması ve kendini diğer insanlarla, doğayla ilişki içinde görmesi, yaşamının anlamlı olmasını sağlar. Gergin bir toplum içinde yaşıyoruz; kişileri kuşatan bu gerginliğe esir düşmemek için, kişinin kendisiyle ve çevresiyle, bilinçli ilişki kurması gerekir. Bilinçli iletişim, anlamlı yaşama, anlamlı yaşam da sakin ruh halinin gelişmesine yol açar.

Türk insanı özgürlükçü çağdaş anlayışın toplumumuzda kök salması ve filizlenmesi için "iletişim gereğini" benimsemeli ve zaman kaybetmeden uygulamaya koymalıdır. Özgür ortam içinde yapılan iletişim, toplum sorunlarının çözümüne olduğu kadar, kişiler arası sorunların çözümüne de katkıda bulunur.

İletişim alışkanlıklarının bazıları, trafik ilişkilerinde görülür. Trafik kazaları nasıl ölü ve yaralılar ortaya çıkıyorsa, iletişim kazaları da "ölü" ve "yaralılar" ortaya çıkarır. Bu tür "ölü" ve "yaralılar"ın sayısı azaldıkça toplumumuz daha sağlıklı olur.

İletişim Düzeyleri

Birinci bölümden sonra okuyucu umarım, iletişim gereğini anlamış, insan ilişkilerinin yaşamın hem özünü hem de çerçevesini oluşturduğunu kabul etmiştir. Bu bölümde, iletişim dinamiğini gözden geçirerek, iletişim varsayımlarını ve iletişimin iki düzeyini inceleyeceğiz.

TEMEL İLETİŞİM VARSAYIMLARI

Aşağıda ele alınan temel iletişim varsayımları Amerikalı bilim adamları Paul Watzlawick, Janet H. Beavin ve Don D. Jackson'ın (1967) *Pragmatics of Human Communication* adlı kitabında ileri sürülmüştür. O zamandan bu yana, insan etkileşiminin dinamiğini açıklamada, bu varsayımlar sık sık kullanılmıştır.

Watzlawick, Beavin ve Jackson, beş temel varsayım önermiştir. Bu beş temel varsayım şunlardır: 1. İletişim kuramamak olanaksızdır; 2. İletişimin ilişki ve içerik düzeyleri vardır; 3. Mesaj alışverişindeki dizisel yapının kendi başına bir anlamı vardır; 4. Mesajlar sözlü ve sözsüz olarak iki tiptir; 5. İletişim kuran kişiler ya Eşit ya da Eşit Olmayan ilişkiler içindedir. Oldukça kapsamlı olan bu varsayımlar iletişim olaylarını incelemek isteyen bilim adamı için temel bir çerçeve oluşturur.

İletişimin ilk temel varsayımı, iletişim kurmanın zorunlu olduğundan, daha doğrusu iletişim kuramamanın olanaksızlığından söz eder. Bu nedenle, temel iletişim varsayımlarının tartışmasına onunla başlıyorum.

İletişim kuramamak olanaksızdır

Watzlawick, Beavin ve Jackson "davranış"ın karşıtının bulunmadığını, başka bir ifadeyle, "hiçbir şey yapmama"nın dahi, davranış olduğunu ifade ederler. Bu nedenle, hareket etmek ya da bir şey söylemek kadar, hareket etmemek ya da susmak da bir davranıştır ve an-